

ДОКОСВАНЕ ДО ПОЗНАТОТО И НЕПОЗНАТО ИЗКУСТВО (МУЗЕЯТ НА ИЗКУСТВОТО В ТЕЛ АВИВ)

гл. ас. д-р Румяна Стефанова | DOI: <https://doi.org/10.33919/ycdas.21.20>

Статията разкрива малка част от впечатления и емоциите ми, възникнали в резултат от многобройните ми посещения в Музея на изкуствата в Тел Авив, където огромните пространства и изложбени зали представят както традиционни и класически шедеври, така и редица съвременни автори, създаващи съвсем нови и непознати течения в абстрактното изкуство.

Музеят се отбелязва като най-големият и представителен за Израел. Музейният комплекс обхваща, освен 2 огромни, свързани с

пасажи сгради, така и няколко допълнителни пространства в Тел Авив. Мястото, където се представят предимно съвременни и изключително новаторски, абстрактни проекти и инсталации, е така нареченият Павилион на съвременното изкуство „Елена Рубинщайн“, открит през 1959 г. Така също, до централния музей, между двете сгради, е скулптурната градина на Лола Ебнер. Към музея се причислява и наблизо разположеният Център за образование в областта на изкуствата „Майерхоф“, където редовно се провеждат редица образователни семинари за деца и възрастни.

История

Музеят на изкуствата е основан 1932 година, като идеята за това е на първия кмет на Тел Авив Меир Дизенгоф, който е и един от основателите на града, радетел за изграждане на културен и естетически вкус у населението. Впоследствие завещава цялото си имущество на Тел Авив. Първоначално музеят е разположен в къщата му на булевард „Ротшилд“. В същата сграда през 1948 г. е прочетена Декларацията за независимост от Бен Гурион, с което се поставя началото на независимата държава Израел.

През 1938 година е създадена художествената библиотека към музея, разполагаща с над 50 000 книги и 140 периодични издания, свързани с различни области на изкуството.

През 1971 година музеят се премества на сегашното си място в сърцето на града до прекрасния парк „Дубнов“, непосредствено до Централната библиотека (Фот. 1).

Фотография 1. Поглед към входа на старата сграда на музея (в дълбочина). Отляво е Централната градска библиотека, а вдясно – сградата, където се помещава Швейцарската фондова борса. (Личен архив)

Завършената през 2010 г. (след конкурс проведен 2002 г.), ноември 2011 г. официално е открита и отворена нова, абстрактно изградена и завладяваща вниманието сграда по проект на американския архитект Престън Коен (Фот. 2) и наречена Сграда на Шмуел и Херта Амир, които са главни спонсори на проекта. Архитектурата ѝ е изключително интересна, като дневната светлина в сградата идва само от малки, предимно триъгълни, странични прозорци и прозорци на тавана, както и от стъклени врати. Това, именно, е голямото предизвикател-

ство пред архитекта – как да оформи вътрешната структура, за да пресъздаде пречупване на светлината и да се озарят вътрешните огромни пространства. Така също, новата сграда трябва да е в унисон с предишната, което е постигнато! Сградата е пететажна, включително с подземните зали, като разположението на коридорите и галериите в музея е раздвижено в заоблени, спираловидни форми, наподобяващи корабни структури (Фот. 3 и 4). Разгърнатата ѝ площ обхваща 18 500 кв.м.

Фотография 2. Новата сграда на музея от 2011 г., която е свързана със старата сграда от 1971 г. посредством стъклени коридори³⁴⁵.

Фотографии 3 и 4. Музеят отвътре. (Личен архив)

Като цяло музеят предлага експозиции и обхваща събития, свързани с разнообразни аспекти от визуалните изкуства, дизайна и архитектурата, музиката, киното и театъра. В рекламните месечни дипляни на музея е отбелязано: „Музеят се ангажира да култивира съвременна художествена и културна среда, достъпна за широк кръг от публика. Чрез своя образователен отдел музеят се стреми да организира нови начини за изучаване на изкуството и учене чрез изкуство, като същевременно култивира тесни връзки с младите поколения - любители на изкуството.“³⁴⁶

След разширението на музея през 2011 г. пететажната нова сграда става средище за разнообразни културни прояви, музикални концерти, прожекции на филми, детски образователни събития, както и семинари за възрастни. Огромните изложбени зали и пространства

позволяват това, като преминаването между етажите е разчупено посредством наклонени пътеки, ескалатори и стълби.

Важно е да се отбележи, че Музеят на изкуствата е част от така наречения Център за сценични изкуства (център „Голда Меир“)³⁴⁷ открит през 1994 г., който обхваща и сградите на израелската опера, и на камерния театър (Фот. 5 и 6). Всички изброени сгради оформят огромен затворен площад, където се организират периодично (почти всяка седмица) открити културни събития, естрадни и симфонични концерти, честват се годишнини, отбелязват се празници и се провеждат много разнообразни перформанси. Те са безплатни за всички посетители, които предварително преминават през проверка и контрол.

Фотографии 5 и 6. Един от входовете към центъра Голда Меир и поглед от музея на изкуствата към вътрешния площад, операта и камерния театър. (Личен архив)

Музеят разполага с библиотека на няколко етажа (наречена Меир Арисон, на името на спонсора), богато заредена с художествена и специализирана литература (около 100 000 книги и 90 печатни професионални списания и издания) и огромен библиотечен архив, съдържащ уникални компютризиранни бази данни с кореспонденция, финансови отчети, музейни публикации, изложбени файлове, фотографии,

архитектурни планове, аудио и видео материали, изрезки от пресата, преписи и електронни записи, портфолиа на художници, електронни списания и богата мултимедийна колекция.³⁴⁸ Това е справочна библиотека, посветена на всички области на изкуството, включително пластичните изкуства, фотографията, архитектурата и дизайна (Фот. 7).

346 Личен архив.

347 <https://www.estastonne.com/event/opera-house-performing-arts-center-tel-aviv-estas-friends/>

348 <https://tamuseum.org.il/he/research/art-library/>

| **Фотография 7.** Панорама от библиотеката.³⁴⁹

Музейни колекции

Колекциите на музея първоначално се попълват от даренията на местни художници и жители на града. Тази тенденция продължава и до днес, като всяка зала е наименувана с фамилията на спонсорите и дарители на художествени творби. В момента музеят разполага с огромни зали с експозиции, организирани по вид изкуство или епоха: европейско изкуство от 16-19. век, представено от 150 творби на италианската, фламандската и нидерландска живопис; модерно изкуство с живопис и скулптура от средата на 19. век до края на 80-те; съвременно изкуство от последните три десетилетия (живопис, фотография, скулптура, видео и различни инсталации); графика; архитектура и дизайн; израелско изкуство, включващо живопис и скулптура; фотография, представена с около 4000 произведения на израелски и международни фотографи. Освен постоянно действащите, в една трета от залите годишно се излагат минимум 10-15 временни или пътуващи изложби.

Вътрешното оформление и стените на старата сграда на музея са в модернистичния стил поп арт, типичен за 60-те до 90-те години на 20 век. Веднага вдясно прави впечатление огромното цветно пано, променящо се от местенето и посоките на гледания, както и художествения колаж-пъзел, в който наблюдаващият трябва да открие вградени символи от колекциите в изложбените зали (Фот. 8).

Фотография 8. Стенопис на Рой Лихтенщайн за музея в Тел Авив, 1989. Акрил върху дървена дъска, маслени бои върху платно³⁵⁰

Музеят разполага с шедеврови, свързани с най-важните тенденции в изкуството от 19 и първата половина на 20. век: френски импресионизъм и пост-импресионизъм, руски конструктивизъм, немски експресионизъм, фовизъм и кубизъм, футуризм и сюрреализъм. Представени са прекрасни и вълнуващи творби на Камий Писаро, картина от красивите Водни лилии на Клод Моне (останалите картини по темата са в музеи в Париж и в други градове по света), Пиер-Огюст Реноар, Огюст Роден, пейзажи на Алфред Сисле, като представители на импресионизма, Пол Сезан и Марк Шагал (импресионизъм и кубизъм), Анри Матис (фовизъм), Жорж Брак (кубизъм), Пит Мондриан (абстракционизъм), Жоан Миро (сюрреализъм), Хенри Мур (модернизъм), Салвадор Дали и Рене Магрит (сюрреализъм, кубизъм, гадаизъм, арт деко), Пабло Пикасо (кубизъм, сюрреализъм, експресионизъм и пост-импресионизъм), Казимир Малевич (сюрреализъм, абстракционизъм, конструктивизъм), Василий Кандински (абстракционизъм, сюрреализъм, конструктивизъм), Александър Малевич (абстракционизъм, сюрреализъм, конструктивизъм), Василий Кандински (абстракционизъм, сюрреализъм, конструктивизъм), Василий Кандински (абстракционизъм, сюрреализъм, конструктивизъм).

349 https://telavivmuseum-primo.hosted.exlibrisgroup.com/primo-explore/search?sortBy=rank&vid=972MTL_INST_V1&lang=iw_IL

350 <https://www.shutterstock.com/image-photo/tel-aviv-israel-april-08-2015-321608915>.

мир Малевич (експресионизъм, импресионизъм, кубизъм, футуризм, абстракционизъм и създател на супрематизма), Василий Кандински (експресионизъм и пост-импресионизъм), Густаф Климт (символизъм и сецесион), Александър Архипенко (кубизъм) (Фот. 9), Анди Уорхол и Рой Лихтенщайн (попарт), Амедео Модилияни.

Фотография 9. Александър Архипенко, Жена пред огледало, 1916 г., масло върху дърво, калай и картон, залепени върху дървена дъска. (Личен архив)

Представените творби на Пикасо са от различни периоди и разкриват рязка промяна в звученето на картините му. Това изгражда у зрителя представата за трансформиране на таланта му във времето в стилово отношение, което е много любопитно.

През 1950 г. музеят получава 36 картини от личната колекция на Пеги Гугенхайм, включително творби на Джаксън Полък, Уилям Базиотис и Ричард Пусет-Дарт, като представите-

ли на абстрактния експресионизъм, Ив Танги (сюрреализъм), Роберто Мата (сюрреализъм и абстрактен експресионизъм) и Андре Масон (сюрреализъм).

Класическата живопис е представена от изящните творби на редица барокови художници от Ренесанса - италиански, нидерландски и фламандски майстори на четката: Петер Пол Рубенс, Антъни ван Дайк, пейзажиста Ян ван Гойен, Дейвид Тениърс младши, Джовани Антонио Канал (Каналето) и много други. Впечатляващи са огромните митологични пейзажни платна на Ян Брейгел-младши!

Колекцията на музея включва в отделен раздел произведения на множество израелски художници и скулптуристи. Показано е част от творчеството на известните майстори на четката Марк Шагал, Йозеф Израелс, Морис Готлиб, Хаим Сутин. Макс Либерман е представен с прекрасните си творби. Редица съвременни израелски автори се характеризират с госта ироничния си и пародиен стил в изразяването.

Изключително впечатление ми направиха няколко съвременни изложби, едната посветена на създаване на държавата Израел, наречена Quo vadis? (Фот. 10 и 11), както и изложбата на младата художничка Фатма Шанан, отразяваща битието на жителите на палестинските и израелските територии, населени главно с грузи - религиозно арабско малцинство в Израел и в други държави по света (Фот. 12 и 13).

Фотографии 10 и 11. Макет на част от стария град в Йерусалим с оцветени сгради, според собствеността на 5-те различни църкви. Сградата със синия купол е мястото на Божи гроб, а белите сгради са обща собственост. (Личен архив)

Фотографии 12 и 13. Фатма Шанан, 2017 г. Художничката рисува предимно платна с килими от грузските села, където килимът е тясно свързан с ежедневието на хората. (Личен архив)

Изключително силно беше въздействието върху посетителите от пътуващата изложба на музея на изкуството във Филаделфия Модерни времена, където бяха представени множество шедеври от световната живопис (Фот. 14 и 15).

Фотографии 14 и 15. Филаделфийска изложба Модерни времена, 11.10. 2018 – 2.02.2019. (Личен архив)

Незабравяйки и филмовото изкуство, накрая, на фотография 16 показвам плаката за 11-то издание на израелския международен филмов фестивал Ерос от 2020 година, провеждан също в музея на изкуството.

| **Фотография 16.** Плакат за 11-то издание на международния филмов фестивал Ерос. (Личен архив)

Заклучение

В рамките на това изложение не е възможно да се представят всички интригуващи акценти от интересните събития и културни перформанси, провеждани от музея на изкуството в Тел Авив. Надявам се, че разкрих поне една малка част от тях и предизвиках интереса на читателите!

ИНТЕРНЕТ ИЗТОЧНИЦИ:

<http://www.prestonscottcohen.com/>

<https://www.estastonne.com/event/opera-house-performing-arts-center-tel-aviv-estas-friends/>

<https://tamuseum.org.il/he/research/art-library/>

https://telavivmuseum-primo.hosted.exlibrisgroup.com/primo-explore/search?sortby=rank&vid=972MTL_INST_V1&lang=iw_IL

<https://www.shutterstock.com/image-photo/tel-aviv-israel-april-08-2015-321608915>